

Erityisasiantuntija Linda Viitala

Sisäministeriön asetus Häätäkeskuslaitoksen maksullisista suoritteista vuosille 2020-2021

Hätäkeskuslaitos huolehtii hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 3 §:n perusteella hätäkeskustoiminnasta. Häätäkeskuslaitoksen virka-alueena on koko maa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Häätäkeskuksia on kuusi (Kerava, Kuopio, Oulu, Pori, Turku, Vaasa).

Hätäkeskuslaitoksen tehtävistä säädetään hätäkeskustoiminnasta annetun lain 4 §:ssä. Häätäkeskuslaitoksen tehtävänä on tuottaa hätäkeskuspalveluita, joilla tarkoitetaan hätätilanteita koskevien ja muita vastaavia pelastustoimen, poliisin tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien ilmoitusten (hätäilmoitus) vastaanottamista ja arviointia sekä ilmoituksen tai tehtävän välittämistä viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle.

Lisäksi Häätäkeskuslaitoksen tehtävänä on hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvä pelastustoimen, poliisitoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten toiminnan tukeminen, kuten ilmoituksen tai tehtävän välittämiseen liittyvät toimenpiteet, viestikeskustehtävät, väestön varoittamistoimenpiteiden käynnistäminen äkillisessä vaaratilanteessa sekä muut viranomaisten toiminnan tukemiseen liittyvät tehtävät, jotka Häätäkeskuslaitoksen on tarkoituksenmukaista hoitaa (tukipalvelut); sekä hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta.

Hätäkeskuslaitos voi turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi hoitaa sen toimialaan soveltuvia muita tehtäviä sekä muulla tavoin avustaa viranomaisia. Häätäkeskuslaitos saa hoitaa yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) soveltamisalaan kuuluvia vartioimistehtäviksi katsottavia valvontatehtäviä ja hälytystehtäviä kuitenkin vain, jos tärkeä yleinen etu sitä edellyttää.

Maksuasetuksesta ja sen voimassaolosta

Sisäministeriö on valtion maksuperustelain (150/1992) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) nojalla antanut asetuksen Häätäkeskuslaitoksen maksullisista suoritteista (1046/2018). Asetus on voimassa 1.1.2019 - 31.12.2019.

Uuden asetuksen esitetään olevan voimassa kaksi vuotta eli vuoden 2021 loppuun. Asetus ehdotetaan annettavaksi muutoin vastaavan sisältöisenä kuin voimassa oleva asetus, mutta julkisoikeudellisten suoritteiden maksuja korotettaisiin.

Kustannusvastaavuus

Hätäkeskuslaitos on noudattanut kustannusvastaavuuslaskelmien toteutuksessa Valtiokonttorin määräystä maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta. Häätäkeskuslaitos esittää, että

julkisoikeudellisen suoritteen korotettaisiin 50 eurosta 70 euroon ja testausmaksua korotettaisiin 10 eurosta 13 euroon. Häätäkeskuslaitoksen laskelmien mukaan uusien asiakkaiden kytkentä uuteen operatiiviseen järjestelmään ja suunnitteilla olevaan asiakastietojen sopimushallintajärjestelmään lisää resurssien käyttöä ja puoltaa hinnannousua.

Hätäkeskuslaitos arvioi julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusten samoin kuin niiden tuottojen olevan vuosien 2020 - 2021 aikana 2 547 000 euroa vuodessa. Liiketaloudellisesti hinnoitellun toiminnan kustannusten arvioidaan olevan 429 000 euroa vuosina 2020 ja 2021. Myös liiketaloudellisesti hinnoitellun toiminnan tuottojen arvioidaan olevan 429 000 euroa vuosina 2020 ja 2021. Häätäkeskuslaitoksen toimittamien kustannusvastaavuuslaskelmien perusteella sekä julkisoikeudellisten että liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti olisi 100 vuosina 2020 ja 2021.

Asetuksen 1 § (maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet)

Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan valtion maksuperustelain 3 §:n mukaan valtion viranomaisen suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus.

Ehdotetun asetuksen 1 §:n mukaan valtion maksuperustelain 6 §:n 2 momentin mukaisia kiinteähintaisia maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita olisivat automaattisen paloilmoitinlaitteiston liittymän kytkeminen häätäkeskukseen ja laitteiston liittymän määrääjain suoritettava toimintavalmiuden testaaminen.

Automaattinen paloilmoitin on laitteisto, joka välittömästi ja automaattisesti ilmoittaa alkavasta palosta. Paloilmoitin antaa myös ilmoituksen toimintavarmuutta vaarantavasta viasta. Paloilmoitinkohde liittyy häätäkeskukseen operaattorin liittymän kautta. Kohteen omistajan on tilattava siirtoliittymä teleoperaattorilta ja tehtävä siitä sopimus operaattorin kanssa. Häätäkeskuslaitoksella on arvion mukaan tosiasiallinen yksinoikeus liittymän kytkennän toimintavalmiuden testaukseen. Asetuksen mukainen testaus ei koske linjavikoja tai niiden valvontaa, jotka kuuluvat operaattorin ja asiakkaan väliseen sopimuskokonaisuuteen. Paloilmoitinlaitteistoja on noin 16 000 kpl.

Paloilmoittimen kytkentämaksu vuosina 2020 ja 2021 olisi 70 euroa liittymältä ja testausmaksu 13 euroa kuukaudessa. Kytkentämaksua korotettaisiin 20 eurolla ja testausmaksua kolmella eurolla vuoden 2019 maksuista.

Säännöksessä kysymyksessä olevien suoritteiden kysyntä perustuu pelastuslakiin (379/2011), maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) sekä rakennusten paloturvallisuudesta annettuun ympäristöministeriön asetukseen (848/2017). Paloilmoitinkohde ovat suurelta osin hoito- tai palvelulaitoksia, julkisyhteisöjen kiinteistöjä tai isoja yritysikiinteistöjä. Käytännössä paloilmoitinta vaaditaan rakennuslupamenettelyyn ja rakennusmääräyksiin liittyen tai pelastusviranomaisen määräämänä.

Paloilmoittimia voidaan asentaa kiinteistöön myös vapaaehtoisesti. Näitä ns. omaehtoisia paloilmoittimia ei käsitellä julkisoikeudellisina suoritteina.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 166 §:n 3 momentin mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennuksen korjattavaksi tai sen ympäristön siistittäväksi, jos rakennuksen kunnossapitovelvollisuus laiminlyödään. Jos rakennuksesta on ilmeistä vaaraa turvallisuudelle, tulee rakennus määrätä purettavaksi tai kieltää sen käyttäminen.

Rakennusten paloturvallisuudesta annetun ympäristöministeriön asetuksen 38 §:n mukaan asuntojen, majoitustilojen, hoitolaitosten, päivähoitolaitosten, päiväkotien ja muiden varhaiskasvatuksen tilojen sekä koulujen on oltava varustettu tarkoituksenmukaisella laitteistolla, joka varhaisessa vaiheessa ilmoittaa alkavasta palosta. Pykälän yhteydessä on taulukko, jossa esitetään millainen palosta ilmoittava laitteisto (sähköverkkoon kytketty palovaroin, paloilmoitin vai häätäkeskukseen kytketty paloilmoitin) eri tiloissa edellytetään. Asetuksen 39 §:ssä säädetään lisäksi häätäkeskukseen kytkettävästä automaattisesta sammutuslaitteistosta.

Ympäristöministeriön asetusta sovelletaan uuden rakennuksen rakentamiseen, rakennuksen laajentamiseen tai sen kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen sekä tietyissä tilanteissa myös rakennuksen korjaus- ja muutostyöhön. Asetus tuli voimaan 1.1.2018 ja se korvasi siihen asti voimassa olleen Suomen Rakentamismääräyskokoelman osan E1. Rakentamisessa sovelletaan lähtökohtaisesti niitä säännöksiä, jotka ovat olleet voimassa rakennusluvan myöntämisen aikana.

Pelastustoimen laitteista annetun lain (10/2007) 7 §:n mukaan rakennukseen tai muuhun vastaavaan kiinteästi asennettavat palonilmaisulaitteistot ja vastaavat järjestelmät, jotka lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai viranomaisten päätöksen mukaan on asennettava taikka jotka liitetään tiedonsiirtoyhteydellä hätäkeskukseen, on suunniteltava ja asennettava niin, että ne toimivat asianmukaisesti ja luotettavasti eivätkä aiheuta vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle. Palonilmaisulaitteistot ja niitä vastaavat järjestelmät sekä automaattiset sammutuslaitteistot on huollettava ja tarkastettava siten, että laitteistot täyttävät niille säädetyt vaatimukset käyttöikänsä ajan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset laitteistojen suunnittelusta, asennuksesta, huollosta ja tarkastuksesta.

Pelastuslain 12 §:n nojalla rakennuksen yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyiden osalta rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan osaltaan sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta on huolehdittava, että laissa tai muissa säädöksissä vaadittu tai viranomaisten määräämä sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto; sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet; palonilmaisu-, hälytys- ja muut onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet; poistumisreittien opasteet ja valaistus; väestönsuojien varusteet ja laitteet ovat toimintakunnossa sekä huollettu ja tarkastettu asianmukaisesti.

Pelastuslain 82 §:n 1 momentin kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, alueen pelastusviranomaisen voi, jos se on välttämätöntä, määrätä toiminnanharjoittajan hankkimaan tarkoituksenmukaista sammutuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita tai asentamaan automaattisen sammutuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa muihin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.

Pelastuslain 96 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan pelastuslaitos voi periä maksun tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmoittimen toistuva erheellinen toiminta. Maksun perimisen edellytyksenä on, että paloilmoitin on aikaisemmin aiheuttanut erheellisen hälytyksen ja alueen pelastusviranomaisen on kirjallisesti kehottanut kohteen omistajaa, haltijaa tai toiminnanharjoittajaa korjaamaan sen.

Asetuksen 2 § (liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet)

Valtion maksuperustelain 4 §:n mukaan sellaisten palvelujen, jotka on tuotettu tilauksesta tai muusta toimeksiannosta ja muun viranomaisen toiminnan, milloin suoritteen tuottaminen on seurausta vastaanottajan toimenpiteestä, tulee olla maksullisia.

Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltuja suoritteita olisivat asetuksen 2 §:n mukaan automaattisen kiinteistövalvontajärjestelmän hälytysten vastaanottaminen ja välittäminen sekä hälytysten vastaanottamiseen tarvittavien laitteiden ja ohjelmistojen toimintavalmiuden ylläpitäminen.

Liiketaloudellisesti hinnoiteltavat palo- ja rikosilmoitinlaitteet asetetaan kiinteistöihin vapaaehtoisesti.

Vuosina 2020 - 2021 Hätäkeskuslaitos laskuttaa kytkentämaksuna 70 euroa ja testausmaksuna 15 euroa kuukaudessa. Vuonna 2019 kytkentämaksu oli 50 euroa ja testausmaksu 14 euroa kuukaudessa.

Asetuksen 3 § (tietosuoritteet)

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, julkisuuslaki) on muutettu lailla 495/2005. Valtiovarainministeriö on antanut ohjeen julkisuuslain 34 §:n johdosta ja suosittanut maksuasetuksiin liitettäväksi asiaa koskevan säännöksen. Ehdotettu 3 § on valtiovarainministeriön suosituksen mukainen. Julkisuuslain 34 §

sisältää säännöksiä maksun määräytymisestä noudatettavista periaatteista perittäessä maksuja kopion antamisesta julkisuuslakiin perustuvan yleisen tiedonsaantioikeuden perusteella.

Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsittely

Asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen kohdan 2.2.8 mukaan asiaa ei tarvitse käsitellä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa. Vuositasolla maksutulot eivät ylitä 5 000 000 euroa.

Lausunnot

Sisäministeriö pyysi lausuntoa asetuksesta valtiovarainministeriöltä, Häätäkeskuslaitokselta sekä sisäministeriön poliisiosastolta.

Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2020 ja se olisi voimassa vuoden 2021 loppuun saakka.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 €)

Hätäkeskuslaitos	Julkisoikeudelliset suoritteet					Liiketaloudelliset suoritteet				
	2017 toteuma	2018 toteuma	2019 ennuste	2020 tavoite	2021 tavoite	2017 toteuma	2018 toteuma	2019 ennuste	2020 tavoite	2021 tavoite
Tuotot yhteensä										
maksullisen toiminnan tuotot										
- maksullisen toiminnan myyntituotot	2 164	2 003	2 355	2 547	2 547	499	481	345	429	429
- maksullisen toiminnan muut tuotot										
Tuotot yhteensä	2 164	2 003	2 355	2 547	2 547	499	481	345	429	429
Kustannukset										
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset										
- aineet, tarvikkeet ja tavarat	31	37	30	41	41	6	6	4	7	7
- henkilöstökustannukset	457	617	610	984	984	85	104	90	166	166
- vuokrat	217	241	243	266	266	40	45	36	45	45
- palvelujen ostot	176	188	115	180	180	33	32	17	30	30
- muut erilliskustannukset	13	19	24	24	24	2	3	3	4	4
Erilliskustannukset yhteensä	894	1 102	1 022	1 495	1 495	166	190	150	252	252
Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista										
- tukitoimintojen kustannukset	728	933	1 100	779	779	135	157	160	131	131
- poistot	11	12	255	273	273	2	2	37	46	46
- korot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- muut yhteiskustannukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	739	945	1 355	1 052	1 052	137	159	197	177	177
Kustannukset yhteensä	1 633	2 047	2 377	2 547	2 547	303	349	347	429	429
Kustannusvastaavuus (Tuotot - kustannukset)	531	-44	-22	0	0	196	132	-2	0	0
Kustannusvastaavuus (%)	132,5 %	97,9 %	99,1 %	100,0 %	100,0 %	164,7 %	137,8 %	99,4 %	100,0 %	100,0 %